

ŽALMISTOVA PŘÍMLUVNÁ MODLITBA

Kázání ze soboty 23.3.2019 – br. Jiří Beneš

Žalmista začal v Ž 89 svou řeč tím, že se chce věnovat Hospodinovu „*milosrdenství*“, o něm chce Bohu zpívat. „*Milosrdenství*“ Boží je žalmistovo téma. Fascinuje jej, touží po něm a spolu s Hospodinovou „*věrností*“ jsou to dvě klíčové hodnoty v jeho životě. To jej také na Bohu eminentně zajímá (89,2-3.50). Ví, že takový Bůh je a říká mu to, kdyby snad na to Bůh zapomněl (89,2-3). Proto přece investoval do Davida (smlouva s Davidem je praktická ilustrace jeho „*milosrdenství*“), sklonil se k němu a dal mu slib (89,4-5). Sám to řekl. Když pak žalmista přechází do **modlitby**, tak tím své sdělení ještě zesiluje: Jsi přece Bůh Stvořitel, pro kterého neexistuje žádný problém (89,6-14) a pod jehož vládou se dobře žije (89,15-19), protože ty jsi zárukou „*spravedlnosti*“ (89,15). Žalmista je o Hospodinově přízni („*milosrdenství* a *věrnosti*“) přesvědčen jak z Hospodinova jednání tak zejména z výroku (slibu) samotného Hospodina (89,20-38), tj. z něčeho, co nemůže být jistější a věrohodnější. Zde sice Bůh říká, že se jeho postoj může rázem změnit v závislosti na tom, jak se příjemci jeho „*milosrdenství*“ budou chovat, jak s tím naloží (89,31-33), ale Bůh přesto zůstane věrný a ve svých slibech zcela nepohnutelný (89,34-38).

A teprve nyní (89,39nn), po citaci Hospodinova výroku žalmista vybalí, proč to všechno říká, k čemu si tak vlastně připravuje půdu. Stalo se totiž něco, co veškerou žalmistovu jistotu, kterou v Bohu měl, rozvrátilo. A žalmista jakoby v přímém přenosu sleduje, že Bůh začal ohrožovat to nejlepší, co zde na zemi má: svého „*mesíáše*“. Naprosto se změnil a nijak není zřejmé, zda je to reakce na chování „*mesíáše*“ (trest), nebo výraz skrytých úmyslů, které vypadají jako projev naprosté nevyzpytatelnosti. Bůh začal být svému „*mesíáš*“ nebezpečný, začal proti němu bez zjevné příčiny bojovat (89,39-46). Žalmista není ten „*mesíáš*“, o kterém mluví, ale divák, pro jehož se však Hospodinovo jednání vůči „*mesíášovi*“ velmi bolestné – rozhodilo jej to, ačkoli se jej osobně netýká. Je konfrontován se zvláštním druhem Hospodinova jednání, které je pro něj neakceptovatelné a neumí si s tím poradit. Pozoruhodné však je, jakým způsobem na to reaguje, jak se s tím pokouší vyrovnat.

Žalmista na to reaguje **modlitbou**. Zvláštní a nepřijatelné jednání Boha jej paradoxně mobilizuje k řeči Bohu, která však zůstává bez odpovědi. Hospodinovo zvláštní, drsné jednání žalmistu ovšem neodradilo a od Boha neodvrátilo. Naopak. Ještě více jej to k Bohu připoutalo. Žalmista své trpké zjištění říká Bohu – nestěžuje si na něj někomu jinému. Boha konfrontuje s tím, co Bůh dělá. Je to skoro zoufalá modlitba žalmisty, který Bohu klade před oči jeho chování. Jakoby se jej snažil seznámit s tím, co se děje a říci: podívej se, cos to udělal. Myslí si snad žalmista o Bohu, že neví, co dělá, když mu to žalmista musí popisovat? To je velmi tristní zjištění. A my nevíme, jaký to mělo efekt, zda to Boha zastavilo, nebo zda se žalmistovi ulevilo. Žalmista však zřejmě víc, než svou úlevu, stojí o jeho reakci. To je smysl otázek a nároků, které v závěru Bohu klade (89,47-51).

Žalmista s Bohem zápasí od samého počátku své řeči. Již od výpovědi o „*milosrdenství*“. Jeho zápas se stupňuje a kulminuje v modlitbě (89,39-52), v níž žalmista o vztahu Boha k mesíášovi mluví stejným způsobem, jakým králové v Iz 53 mluví o Hospodinově služebníkovi: „*je raněn a ubit o Boha, on byl proklán ... zmučen ... jej však Hospodin postihl ... byl zadržen a vzat na soud ... vyřat ze země živých, raněn ... Ale Hospodinovou vůlí bylo zkrusit ho nemocí, aby položil svůj život v oběť ... byl počten mezi nevěrníky ... Bůh jej postihl místo nevěrných*“ (Iz 53,4-6.8.10.12). Rozdíl mezi oběma texty je jen v tom, že králové vědí, proč se to stalo (žalmista ne) a žalmista svou řeč adresuje Bohu (modlí se). A tato modlitba

je velmi zvláštní tím, že v ní žalnísta nebojuje za sebe, jak je to v Knize žalmů obvyklé, nýbrž za mesiáše, za „pomazaného“. Je to na jedné straně přímluvná modlitba (podobně Ž 72,1) za někoho, komu se děje příkoří od Boha a on se sám není schopen se bránit. Na straně druhé je to žaloba: žalnísta žaluje Boha. V jeho modlitbě máme před sebou soud nad Bohem, který porušil svůj slib (věrnost) týkající se „mesiáše“.

Pozice „mesiáše“ vůči Bohu v Ž 89 je čtenářům evangelií dobře známá: velmi se totiž podobá pozici zatčeného, týraného, zhanobeného a poraženého Ježíše (viz M 14,64-65; 15,1.15-32). Vždyť to, co se stalo s Ježíšem a skončilo jeho popravou na kříži, je také projev Hospodinova řízení událostí, i když na to nejsme zvyklí se takto dívat a i když bychom zřejmě nenašli v sobě tolik odvahy, abychom z toho Boha obvinili a za Ježíše plédovali u Boha, jak to činí žalnísta. Ale možná bychom měli. Vždyť i my buď sami prožíváme spoustu trápení, nebo jsme konfrontováni s bolestí a nespravedlností ze strany Boha, která v nás vyvolává vztek. Neduste to v sobě. Vyvívejte to na Boha. A když nebudete vědět jak, půjčte si žalnístova slova a připojte se tak k jeho modlitbě. Žalnísta nás učí, jak na takové křivdy a nespravedlnosti reagovat. **Modlitba** je totiž to jediné, co nám zbývá a možná ji svým jednáním v nás Bůh chce probudit a očekává ji. Vždyť jediným, kdo nám může pomoci, když se nám zdá, že Bůh se změnil v nepřítele, je Bůh. A s tímto zvláštním paradoxem žalnístovy víry se lze setkat i v dalších žalmech, tj. s tím, že útěk před Bohem se děje k Bohu (Ž 55,10).

Žalnísta ví, že jen Bůh může neblahý průběh událostí zastavit a změnit. Proto **navzdory** tomu, jak nespravedlivé a kruté se mu Hospodinovo jednání jeví, se žalnísta právě u něj dovolává reakce a zastání. Na jeho závěrečných otázkách je dobře slyšet trojí: a) že žalnísta po celou dobu s Bohem zápasí a jak moc s ním zápasí; b) jak vypadá soud, v němž je Bůh žalnístou obžalován; c) co chce žalnísta své posluchače naučit a jak je učí na Boží jednání reagovat: „Kde je tvé milosrdenství?“ (89,50). Kde je to, čím jsi znám a co je pro tebe příznačné? Kde jsi ty, který jsi znám „svým milosrdenstvím“, které velebíme, které nás na tobě nejvíc zajímá a které potřebujeme? Kde jsou tvé sliby a „tvá věrnost“, kterou sám proklamuješ? Ty, který jsi ohlašoval „svou věrnost Davidovi“, proč nejsi věrný? Proč neděláš to, o čem mluvíš? Ty, který disponuješ nepředstavitelnou silou (89,9-13), to tak necháš? Ty to nevidíš (89,52)?

Velmi překvapivý je však po této smrti neočekávaně smířlivý závěr žalnístovy řeči v 89,53: „požehnaný jsi Hospodine navěky. Amen a amen“ (srov. Ž 72,18). Není-li to jen rezignace, vypadá to, jakoby nakonec Hospodinovo jednání akceptoval ba jakoby žalnísta Bohu odpustil. Podobně to David říká na počátku jiného žalmu: „Omilostňuji tě, Hospodine, má pevná opora“ (Ž 18,2).

Amen